

VU Research Portal

Waarom Pim nog leeft

Trommel, W.A.

published in

Beleid en Maatschappij
2012

document version

Publisher's PDF, also known as Version of record

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Trommel, W. A. (2012). Waarom Pim nog leeft. *Beleid en Maatschappij*, 39(2), 230-231.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Waarom Pim nog leeft

Willem Trommel*

In de jongste editie van de hippe glossy *Maarten* legt Maarten van Rossem het nog één keer uit. ‘Baarlijke nonsens’, dat was wat Pim Fortuyn in zijn politieke hoofdwerk – ‘een sprookjesboek’ – bij uitstek had verkondigd. Leugenachtige praatjes die moesten suggereren dat de Paarse coalitie er een puinhoop van had gemaakt, terwijl de feiten toch echt heel anders uitwezen. Paars was bijzonder succesvol geweest. De welvaart gestegen, de werkloosheid gedaald, de verzorgingsstaat hervormd, wat wil een burger nog meer?

Als Van Rossem gelijk heeft – en wie waagt dat nou te betwijfelen –, dan blijft hij nog wel met een raadsel zitten. Want hoe kan het dan dat er bij zoveel Paarse voorspoed toch een heuse Fortuyn-revolte heeft plaatsgevonden? In de *Maarten* lost hij dit raadsel niet op. Maar er bestaat een mooie verklaring, ooit aangedragen door Alexis de Tocqueville. Revolutionair potentieel ontstaat juist na een langere periode van statelijk succes. Fraaie overheidsprestaties jagen de verwachtingen van burgers naar alsmar grotere hoogten, tot het punt wordt bereikt waarop de verwachtingen de werkelijke prestaties overtreffen. Dan wordt het hommeles. Zo zou alsnog begrepen kunnen worden dat de Paarse succesformatie met pek en veren werd afgevoerd door een horde boze fortuynisten.

Aardig, maar toch nog niet helemaal bevredigend, want ondertussen duurt die revolte nu wel erg lang. Nieuwe verklaringsvraag: waarom is de politieke markt voor populisme nog altijd zo in trek? Het mechanisme van De Tocqueville biedt hier geen soelaas. Het kan niet anders of Pim heeft in zijn werk toch een diepere waarheid weten te openbaren, een waarheid die er nog altijd toe doet. Sorry, Maarten. Die waarheid gaat helemaal niet over prestaties, maar over pathos. Paars was een ijskoude bestuursmachine geworden, met voorop premier Kok, ont-daan van de allerlaatste ideologische veren, en in zijn kielzog de neoliberale financiële baas Zalm, die met eurotekens in zijn ogen de miljoenennota placht te presenteren. Dit koele Paars had geen verhaal over de veranderende wereld, geen enkele inspirerende boodschap. Enig en zaligmakend adagium: werk, werk, werk.

Dit is waarom Pim nog leeft. Nog steeds hebben we te maken met politici die met open mond staan te kijken naar wat er toch allemaal aan de hand is met ons wereldje. Geen wijze woorden over globalisering en crisis, geen inspirerende woorden over hoe de nieuwe technieken de wereld beter kunnen maken, en geen bezieling te bekennen, nergens niet. En dus, dus is er nog altijd ruimte voor een paljas die roept dat de keizer naakt over straat gaat.

Ik stel het volgende amendement voor op de formules van De Tocqueville. De gewone formule geldt in omstandigheden dat we met z’n allen ongeveer wel

* Willem Trommel is hoogleraar beleids- en bestuurswetenschap aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Correspondentiegegevens: Prof. dr. W.A. Trommel, faculteit Sociale Wetenschappen, Vrije Universiteit Amsterdam, De Boelelaan 1081, 1081 HV Amsterdam. w.a.trommel@vu.nl.

weten welke publieke prestaties belangrijk zijn en waar we de politiek op zouden moeten afrekenen. In ingewikkelde overgangstijden, zoals de onze, treedt een ander mechanisme in werking. Omdat burgers werkelijk geen idee meer hebben waar het heen moet, zouden politici juist nu spiritueel leidend moeten zijn. Maar helaas, tegelijkertijd nemen hun vermogens op dit vlak af, mogelijk tot beneden het niveau waarop de verwachtingen van burgers inmiddels zijn komen te liggen. Ziedaar: explosief revolutionair potentieel.